

divideix en dos apartats: la descripció dels fons documentals dels arxius consultats i les fonts impreses. L'annex I conté dades històriques i de funcionament de cada biblioteca en aquest període, la descripció del seu fons i dades sobre les bibliotecàries. L'annex II recull una selecció de textos que aporten dades valuoses per a l'estudi de les biblioteques populars. També s'inclou un índex de taules i un índex de figures que permeten recuperar la informació i les imatges que s'il·lustren al llarg del treball.

En conclusió, aquest llibre reconstrueix amb detall la història de les biblioteques populars de la Mancomunitat de Catalunya. L'obra aconsegueix transmetre l'abast social i cultural de les biblioteques populars i, en general, de la Mancomunitat que amb un pla d'acció cultural per a tot Catalunya, poc centralista i obert a les influències europees, volia posar fi al desinterès educatiu i l'analfabetisme generalitzat, tot suplir les mancances de l'actuació estatal. En definitiva, aquesta monografia, rigorosament documentada, és imprescindible per a l'estudi de les institucions catalanes del primer terç del segle XX.

Maria Lluïsa Fernández Clarés

Moliner Prada, Antoni (ed.). *La Guerra de la Independència (1808-1814)*. Nabla Edicions, Barcelona, 2007, 639 pp.

---

per Josep Lluís Martín Berbois (Universitat Autònoma de Barcelona)

318

L'adveniment d'un succés històric, sigui quin sigui, acostuma a ésser una excel·lent oportunitat per commemorar l'acte en qüestió. A partir d'aquí són nombroses les activitats a realitzar, i un dels més beneficiats és el món acadèmicista. Els freqüents encàrrecs, subvencions i investigacions que sorgeixen a partir d'una onomàstica històrica permeten realitzar noves aportacions a la historiografia d'aquest període. La celebració del Bicentenari de la *Guerra de la Independència* (1808-1814) no està sent una excepció.

En els darrers anys s'han dut a terme diversos congressos i publicacions relacionades amb l'esmentat conflicte bèl·lic i que ja han fet aportacions del tot novelles. A partir d'aquí, les activitats sobre aquest període s'han multiplicat de manera notable, fet que és beneficiós i, al mateix temps, perjudicial. És evident que la recerca i la publicació dels resultats és d'allò més positiu perquè permet que es produeixin més investigacions i, alhora, un major coneixement dels esdeveniments tractats. Però en ocasions també pot ser contrari perquè es produeix un allau de publicacions amb diferent rigorositat, que pot arribar a saturar el mercat i, el que és pitjor, al lector.

No és aquest el cas del llibre que ha coordinat el professor Antoni Moliner i els nombrosos historiadors que també col·laboren en aquest treball, on a través de setze capítols, tracta de manera solvent i acurada aquest període tan rellevant de la història d'Espanya. El propi Moliner explica a la introducció que aquest treball ha estat pensat com un "manual universitario y también para el ciudadano medio interesado en conocer la historia contemporánea de España, ha sido escrito con la mayor objetividad posible y espíritu crítico, y huye en todo momento del revisionismo a ultranza de moda en los últimos tiempos". Una afirmació amb la que no estic del tot d'acord, ja que hom pensa que aquest llibre es mereix una qualificació més elevada. Crec que és un llibre molt

vàlid també per a estudiants d'estudis superiors, professors universitaris i investigadors. La informació aportada per cadascun dels autors en els seus respectius temes és suficientment rellevant per a futurs treballs.

En el primer capítol el professor Esteban Canales realitza una síntesi dels esdeveniments més rellevants al llarg de la guerra de la independència. Un text que ja apropa al lector, en aquest cas no especialitzat, a la magnitud del succés. El següent capítol ha estat realitzat per Antoni Moliner, el qual analitza el tema de la composició de les Juntes revolucionaries, assumpte que coneix abastament, fent un especial èmfasi en com estaven formades. A través de l'escrit podrem veure que un bon nombre d'elles provenien de les classes benestants, militars i eclesiàstiques del país.

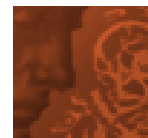
La professió del següent autor, militar, és evident en el text d'Andrés Cassinello, el qual realitza una descripció minuciosa de la composició de l'exèrcit, l'armament utilitzat i les diferents fases militars durant la guerra. L'autor també destaca les difícils relacions entre l'exèrcit espanyol amb l'anglès, la figura del Duc de Wellington (Arthur Colley Wellesley) i les aportacions econòmiques d'aquests darrers vers les tropes espanyoles. Finalment Cassinello fa referència a les penúries i les victòries de l'exèrcit espanyol per la geografia espanyola durant el conflicte.

El quart apartat torna a ésser realitzat per Moliner, on tracta el tema de les guerrilles, tema que també n'és expert, i la seva vital importància en la guerra sobretot en el desgast de les tropes franceses; i que amb el pas del temps alguns dels seus membres s'allistaren a l'Exèrcit espanyol. L'autor també analitza el paper de la dona en aquestes guerrilles i en destaca la seva participació en els moviments de resistència i en les tasques d'aprovisionament, d'hospitals i en les accions bèl·liques. Un grup social, que va ser especialment castigat pels abusos, majoritàriament de caire sexual, per part de les tropes franceses.

Tot seguit Alícia Laspra realitza un excel·lent estudi sobre l'ajuda militar, amb plànols inclosos, i econòmica, quasi set mil·lions de lliures esterlines, de l'exèrcit britànic cap a l'espanyol. A més, l'autora explica la relació i el parer de les forces angleses davant el conflicte i com els aliats en sortiren perdent en tots els sentits de manera força evident. El següent capítol, realitzat per Josep Alavedra, és un interessantíssim treball sobre la nombrosa participació estrangera a l'exèrcit de Napoleó Bonaparte per part d'altres països. En el text també s'especifica el nombre de països que van participar com aliats del francesos, els presoners que van realitzar i fins i tot el color dels uniformes dels soldats; aspecte clau per poder-se diferenciar entre el batibull de soldats enmig d'una batalla.

A l'apartat següent, Emilio de Diego García tracta la diversa propaganda que hi havia a favor de Ferran VII per augmentar la seva popularitat i, al mateix temps, desmillorar la imatge, primer, del exmonarca Carles IV i l'exprimer Ministre Manuel Godoy i, posteriorment, de Bonaparte. D'aquest text destaca la poesia enaltidora de la premsa a favor del futur rei absolutista i, evidentment, en contra dels enemics francesos. La propaganda és tan exagerada i partidista que arribarà a mitificar la figura del rei Borbó. A part, també es realitzaren novel·les, teatre popular, gravats, dibuixos i música amb les mateixes intencions. Una persona que donarà força "joc" per aquest tipus de sàtira va ser el monarca Josep I Bonaparte, més conegut com a "Pepe Botella".

En el següent capítol, el vuitè, Marion Reder estudia detalladament la iconografia espanyola i francesa a través diferents camps com per exemple els quadres de Francisco de Goya, la figura femenina en esdeveniments puntuals, els dibuixos, els còmics, la filmografia nacional o internacional sobre la Guerra de la Independència o <http://seneca.uab.es/hmic>

alguns dels protagonistes més destacats. El text de Maria Gemma Rubí fa un especial atenció vers com va afectar la guerra a la població. Unes conseqüències del tot desastroses a les que s'hi va sumar l'epidèmia de 1809, els saquejos i els atropellaments de tots els exèrcits.

Juan López Tabar analitza l'Espanya afrancesada. En aquest escrit podem observar com els francesos tenien molt clar que els calia cercar aliats si volien complir les seves finalitats. Aquests no van ser altres que l'Església i la burgesia, uns "socis" que no van desapropiar l'ocasió i que, en bona mesura, van apostar pels nouvinguts i els possibles beneficis que en podien treure a canvi. El capítol onzè, realitzat per Maties Ramisa, estudia molt meticulosament l'administració bonapartista. Al llarg del text podem veure la divisió del nou sistema administratiu, dut a terme per Josep I Bonaparte, amb un especial èmfasi a Catalunya, Aragó, País Vasc i Navarra. D'aquest sistema també destaca la divisió de l'administració regional i local, la important càrrega econòmica i el fort impost fiscal.

El següent text està realitzat per Joaquín Varela, l'autor repassa la creació i el desenvolupament de les Corts de Càdis i la Constitució de 1812, aquesta última amb força pinzellades de la Constitució francesa de 1791, i totes les vicissituds que passaren aquestes per a la seva execució. En el capítol tretzè Francisco Miranda centra la seva investigació en les fonts de financiació depenent de l'ocupant del territori. També fa èmfasi als impostos espanyols i, sobretot, l'exemple fiscal del cas de Navarra.

Antonio Pires analitza de manera molt interessant la guerra a Portugal localitzada entre els anys 1807 i 1814. En aquest text hi destaca la relació dels portuguesos amb els anglesos i les diverses incursions militars franceses als lusos. El text explica de forma detallada les lluites i localitzacions dels llocs i els regiments que van assistir en els diferents enfrontaments. Tot seguit Lluís Ferran Toledano duu a terme un repàs de la historiografia espanyola i catalana respecte la guerra i la visió d'aquesta des de diferents postures polítiques com la liberal, la carlina, la republicana i la progressista. També explica el significat i la utilització dels termes "independència" o "francès" per a fer referència a la guerra segons el territori. Toledano acabarà explicant en el seu escrit els actes que es realitzaren a Catalunya al llarg del centenari de la guerra i de com les formacions polítiques del moment fixaren l'acte segons els seus interessos partidistes.

320

El darrer capítol del llibre finalitza amb un text d'Antoni Moliner sobre una de les conseqüències més immediates de la guerra: el retorn del monarca Ferran VII. En aquest apartat l'autor parla del que va significar la tornada del desitjat monarca. Un regrés que va beneficiar a bona part de l'Església i les classes benestants, però que a canvi va portar, per culpa de la mala gestió del rei, una pèssima situació social i una forta repressió vers als liberals o tot aquell que es mostrés contrari a la gestió del monarca.

Josep Lluís Martín Berbois

Nadal i Farreras, Joaquim. *Per a una història de Girona. Una bibliografia bàsica.* Ajuntament de Girona, Girona, 2008.

---

per Anna Masferrer i Gallart (Universitat Autònoma de Barcelona)